

Yadra!

TISEBA 2014

Ka Mo Kila
me Baleta na
Mate ni Vakasama

ULUTAGA LEVU

Ka Mo Kila me Baleta na Mate ni Vakasama

Yadra!

ULUTAGA ENA ITABATABA QO

- 7 VEIYASA I VURAVURA
- 8 IVAKASALA INA UVUALE
Sala me Wali Kina na Duidui
- 10 Matawidri—Yago Lailai!
- 12 VAKATAROGI
Vakamacalataka Nona Vakabauta e Dua na Parofesa ni Akaude
- 14 NA RAI NI IVOLATABU
Na Vuravura
- 16 iDusidusi ni 2014 Yadra!

“Au voleka sara ga ni ciba,” e kaya o Claudia, e se qai tukuni ga vua ni sa tauvi koya tiko na mate ni vakasama, ena veilecayaki (bipolar disorder) qai nuiqawaqawataka vakalevu na veika rarawa sa sotava otu (post-traumatic stress disorder). “E sega ni rawarawa na bula ni tauvi keda na mate ni vakasama.”

“E taura na gauna me keirau qai vakabauta ni sa yaco dina na ituvaki qo,” e kaya o Mark, na wati Claudia. “Ia au qai kila ni vinakati meu na tokoni watiqu vinaka.”

NA CAVA o na cakava ke kune vei iko na mate ni vakasama se dua drau veivolekati? E vinaka ni tiko na iwali ni leqa qo. Meda dikeva mada e vica na ka ena matata kina vei keda na mate ni vakasama.*

* Ni tukuni ena ulutaga qo na “mate ni vakasama” e vakaibalebaletaki tale ga ina veilecayaki ni itovo kei na lomabibi vakasivia.

Vol. 95, No. 12 / Monthly / FIJIAN

iTabataba Yadua: 44,748,000 ena 99 na Vosa

E sega ni volitaki na ivola qo. Ia e vakarautaki me dau caka tale ga kina na veivakulici ena iVolatabu e vuravura raraba qai tokoni ena cau. Na tikinivolatabu kece mai na Vakateku ina Malakai e lavetaki mai na Ai Vola Tabu vakaViti, kei na tikinivolatabu kece mai na Maciu ina Vakatakila, e lavetaki mai na Vakadewa ni Vuravura You ni iVolatabu vaKirisi vaKarisito, vakavo ga ke vakatakilai toka.

Awake! (ISSN 0005-237X) is published monthly by Watchtower Bible and Tract Society of New York, Inc.; L. Weaver, Jr., President; G. F. Simonis, Secretary-Treasurer; 25 Columbia Heights, Brooklyn, NY 11201-2483, and in Australia by Watchtower Bible and Tract Society of Australia, 12-14 Zouch Road, Denham Court, NSW 2565. Periodicals Postage Paid at Brooklyn, N.Y., and at additional mailing offices.

POSTMASTER: Send address changes to *Awake!* 1000 Red Mills Road, Walkill, NY 12589-3299.
© 2014 Watch Tower Bible and Tract Society of Pennsylvania. Printed in Australia.

O via kila eso tale na ivakamacala se mo vulica wale na iVolatabu?

Rai ena www.jw.org se volavola qai vakauta ina dua na katonomeli qo.

JEHOVAH'S WITNESSES: FIJI: PO Box 23, Suva.
AUSTRALIA: PO Box 280, Ingleburn, NSW 1890.
O rawa ni raica na lis ni katonomeli kei na itikotiko kece e veiyasa i vuravura ena www.jw.org/en/contact.

Ka me Kilai me Baleta na Mate ni Vakasama

● “E milioni vakacaca e veiyasa i vuravura e tauvi ira na mate ni vakasama, e tara tale ga na nodra bula na volekati ira. Dua mai na veiyava na lewenivanua ena tauvi ira na mate ni vakasama. Dau vaku-vuna vakalevu na leqa qo na lomabibi. Na kena e ca duadua me tauva e dua e kilai me *Schizophrenia* kei na veilecayaki ni vakasama. . . . E levu e tarai ira na mate ni vakasama, ia e sega ni dau kilai levu, e vakawaleni, qai sega ni taleitaki vakalevu.”—e kaya na isoqosoqo na World Health Organization (WHO).

- E vakaraitaka na isoqosoqo qori ni levu e tauvi ira na mate ni vakasama era sega ni vinakata na veiqaravi vakavuniwai, nira na vakalewai kina.
- E rawa ni wali na nodra mate ni vakasama e levu. Ia e kaya na isoqosoqo na National Alliance on Mental Illness me baleti ira qori, ni yabaki sa oti era sega ni qaravi vakavuniwai e rauta ni 60 na pasede na uabula mai Merika, kei na rauta na 50 na pasede na itabagone e tiko na nodra yabaki ni bula mai na 8 ina 15.

Mate ni Vakasama

Cava na mate ni vakasama? Era kaya na vuku ni mate qo e vakaleqai kina na nona vakasama e dua, vaka kina nona sega ni lewa rawa na ivakarau ni lomana kei na nona ivalavala. Dau vakaleqa tale ga nona veimaliwai, kei na ka e namaki me cakava.

E duidui na ivakatagedegede ni mate ni vakasama e kune vua e dua, ena vaka-tau vakalevu ena kena ituvaki. E rawa ni tauvi ira na tagane se yalewa, o ira e duidui nodra yabaki ni bula, itovo vakavanua, lotu se vuli, vaka kina nodra cakacaka saumi. Ni dua e tauvi koya na mate ni vakasama e sega ni kena ibalebale ni vu mai na nona malumalumu se ka ca e cakava. Ke ra qaravi vinaka vakavuniwai ena rawa ni wali na kedra mate, ena yaga qai vakainaki nodra bula.

Ni dua e tauvi koya na mate ni vakasama e sega ni kena ibalebale ni vu mai na nona malumalumu se ka ca e cakava

Qaravi ni Mate ni Vakasama

O ira na vuniwai ni mate ni vakasama era sa walia e levu na leqa e basika kina. Nira kena vuniwai, ra nuitaki qai levu na tauvimate va qori era sa qarava oti, bibi me tarogi ga na ka era dikeva.

Ena qai yaga ga vei ira na tauvi ira tiko na mate ni vakasama na nodra veivuke na vuniwai ke ra muria na veiqravi e ganiti ira. Ena vinakati mera doudou ni talaucaka na lomadra me baleta na kedra ituvaki. Okati tale ga ena veiqravi qori na nodra dau veitalanoa kei ira na vuniwai era rawa ni vuksi ira mera kila na kedra mate, ra walia na leqa e dau yacovi ira, ra qai vakadreta me muri tiko ga na veiqravi e veiganiti. Na gauna era dau lai vakasalataki kina va qori, ena bibi tale ga mera veitokoni ra qai veiuqeti na lewenivuvale se o ira na itokani voleka.

Levu era walia na kedra mate nira kila vinaka na kedra ituvaki, ra qai muria sara vakavoleka na veiqravi veiganiti era veidusimaki kina na vuniwai. “Ni bera ni tauvimate o watiqu,” e kaya o Mark, a tukuni taumada, “sega sara ga ni keirau kila se mate vakacava qo. Ia keirau sa qai vakamuria toka ga vakamalua na veiveisau e yaco, kei na veika me keirau na cakava me salavata kei na keirau ituvaki. Toso na gauna, e yaga sara vakalevu nodra veitokoni na vuniwai, na vuvale kei ira na itokani.”

Bibi me tarogi ga
na ka era dikeva
na vuniwai

Bibi na Bula Vakayalo

E duavata kina o Claudia. E kaya:
“Ni se qai tukuni ga mai na kequ mate, e
vaka sara ga na itotogi ni curu i valenivei-
vesu. E yalani na ka keirau rawa ni caka-
va vakaveiwatini, ia au raica ni rawa ni
wali na leqa e dau nanumi tu ni dredre. E
vukei au vakalevu noqu tokoni ira na
qaravi au tiko, noqu veimaliwai, au caka-
va tale ga vakamalua na ka.”

NI TAUVI AU NA MATE NI VAKASAMA

“So na gauna ni veilecayaki noqu bula au
sega ni cakava rawa kina na ka, so na siga
au sega sara ga ni wili vola rawa. So tale na
gauna na levu ga ni noqu lomabibi au
sega ni dau via veimaliwai, wili mada ga
kina o ira na noqu itokani vinaka. Era dau
via veivuke eso nira kaya ni na vinaka na
kequ ituvaki, se ni sega ni ca sara me
vaka au nanuma tiko. So tale era kaya
meu dau kauaitaka ga na veika vinaka.
Dua na ka noqu dau saga meu cakava qori!
E vinaka na nodra inaki, ia sa qai vakalevu-
taka ga noqu sega ni nuidei, noqu beitaki
au, kei na lomabibi au vakila taumada.”
—Claudia, Sauca Aferika.

Sega ni tukuni ena iVolatabu ni tiko
kina na iwali ni tauvimate. Ia era vakila
na vakacegu kei na kaukaua eso na
vuvale e veiyasa i vuravura nira vulica na
iVolatabu. Kena ivakaraitaki, e vakadei-
taka na iVolatabu ni dau vakacegui ira
na “ramusu na yalodra” kei ira na “dasila
na lomadra” na Dauveibuli yalololoma.
—Same 34:18.

E sega ni ivola vakavuniwai na iVolatabu,
e kune ga kina na ivakasala yaga e rawa
ni dusimaki keda meda walia na vusolo ni
lomada kei na noda dau lomabibi. E tu
tale ga kina na inuinui me baleta na
gauna se bera mai, ni sa na sega tale
na tauvimate kei na rarawa e vuravura. E
yalataka na Vosa ni Kalou: “Ena qai rai na
matadra na mataboko, ka rogo na daligadra
na didivara. Ena qai ladelade na loki-
loki me vaka na me kila, ka sere na yame-
dra na galu.”—Aisea 35:5, 6.

KA ME MURI

- 1. Muria nodra ivakasala na vuniwai era dau qarava na mate ni vakasama.***
- 2. Muria vinaka nomu ituvatuva e veisiga, me veiraurau tale ga na ka o cakava.**
- 3. Mo bulabula tiko ga vakayago.**
- 4. Dau moce ena kena gauna.**
- 5. Vakacegu vinaka e veisiga.**
- 6. Kania na kakana bulabula e ganiti iko.**
- 7. Kua ni gunuva vakasivia na yaqona ni valagi, kua tale ga ni gunuva na wainimate e sega ni solia o vuniwai.**
- 8. Kua ni tu taudua ga, dau veimaliwai kei ira o nuitaka, era lomani iko tale ga.**
- 9. Kauaitaka nomu bula vakayalo.[#]**

* Segu ni vakanututaka na *Yadra!* me muri e dua na veiqravi vakaunuwal. Mera qarauna ga na lotu vaKarisito me kua ni veisaqasaqa kei na ivakavu vaki vakaivolatabu na veiqravi era muria.

[#] Raica tale ga na ulutaga “iWali ni Lomaococa,” ena ilavelave ni *Yadra!* ni Me 2014.

PERITANIA

Era tukuna na saenitisi ni Peritania ni mate koso ena 2006 e dua na kai e kune ena wasa-wasa mai Iceland. Dau nanumi tu ni se qai volekata na yabaki 405, ia e qai kilai ena gauna e mate kina ni sa yabaki 507. E **manu-manu bula balavu duadua*** me bau volatukutukutaki. E mate ena gauna era vakacevataki koya kina na dauvakadidike me kau ina vale ni vakadidike.

* Na matavosa “manumanu bula balavu duadua” era sega ni wili kina na veika bula tale eso era tu e wai, me vaka na cakau, e nanumi nira bula tiko me vica vata na udolu na yabaki.

YASAYASA VAKALATINA MAI MERIKA KEI NA CARIBBEAN

Ena dua na bose e vakayacori mai Havana, e Cuba, ena itekiteku ni yabaki qo e 33 na matanitu era lewena na isoqosoko ni Community of Latin American and Caribbean States era tukuna nira sa ‘**vanua ni veisaututaki**,’ qo ena nodra veidinadinati mera walia nodra duidui, me kua ga ni vakayagataki kina na ivalavalava kaukaua. A tiko tale ga ena bose qori na vunivola levu ni Matabose kei Vuravura o Jenerali Ban Ki-moon.

JAMANI

E tukuni ena vakadidike ni dua na kabani ni inisua, ni sivia na duanaikatolu era curu e valenibula nira mateniuto ena Sigani-sucu, qo ni vakatauvatani kei na veigauna tale eso ena loma ni yabaki. Tukuna na kabani ni vakavuna vakalevu qori na **lomaocao-cataki** ni qarai ni iloloma ni Sigani-sucu kei na veika era dau nanamaki kina na leweniuvale kei ira na itokani.

Dead Sea: © Francesco Tomasinelli/age fotostock

ISIRELI, JORITANI KEI PALESITAINA

Sa lutu sobu tiko na wai ena **Waitui Mate**, rauta ni 1 na mita e veiyabaki. Era kaya eso ni rawa ni maca vakadua na drano qo ena 2050. Era qara tiko na vakailiesiles na kena iwali. Dua na iwalewale era se vakasamatata tiko, oya me kau tani ga na masima, me vakayagataki na kena wai savasava. Na vo ni wai e se tu kina na masima me vakadrodroi lesu ina Waitui Mate. Ia era kaya na dauvakalelewa ni vakarerevaki qori ni rawa ni vakaleqa na iyaubula era tu ena Waitui Mate.

Sala me Wali Kina na Duidui

ITUVAKI DREDRE

Levu na gauna ena duidui nomudrau rai vakaveiwatini me baleta e dua na ka. Qo na ka ena rairai yaco:

- 1. Cike** tiko ga me yaco na lomamu.
- 2. Yalorawarawa** ina ka e **vinakata** o watimu.
- 3. Drau yalorawarawa** ruarua ni veisau.

‘Au sega ni via veisau,’ ona rai- rai kaya. ‘Sa na **sega** ga ni dua vei keirau e yaco na lomana!’

Ke drau muria na kena sala dodonu, drau na marautaka na nomudrau walia na duidui e basika. Ni drau bera ga ni vakatulewataka na **sala** mo drau walia kina, qo e vica na ka bibi ena vinakati.

KA MO KILA

Vinakati na veitokoni. Ni o se bera ni vakawati de dua o dau vakatulewa ga vakataki iko. Sa veisau qo, drau sa na saga mo drau vakaliuca na nomudrau bula vakawati, sega ni dui lomamudrau. Kua ni nanuma ni vakavu leqa qori, vakasamataka ga na kena yaga. “E vinaka cake sara nodrau vakasama e le rua me wali kina e dua na ituvaki, mai na nodrau dui nanuma ga,” e kaya e dua na yalewa vakawati o Alexandra.

Vinakati na rai donu. “Sega ni dodonu mo sa duavata tu ga kei watimu ena ka kece e kaya se nanuma, vosa ga vakadodonu, tukuna na ka o **nanuma** me bale- ta nona rai,” e vola o John M. Gottman, e daunivakasala ena bula vakawati. “Ke o dau dabe vakadinamati tu ga, roqoliga, salavata kei na nomu kurea tiko na ulumu ni o sega ni duavata kei watimu (se o vakasamataka tiko ga) ena gauna e saga tiko kina mo drau walia vata e dua na leqa, ena tini botoilevu ga nomudrau veivosaki.”*

Vinakati mo vakuai iko. Segu ni dua e via vakawati kei koya e nanuma ni “vinaka duadua ga nona rai.” Ena vinaka sara ke rau dau vakuai rau. “So na gauna au dau vakamalumalumu vei watiqu me marau kina, dau cakava tale ga qori o koya vei au,” e kaya e dua na yalewa vakawati o June. “Dodonu me va qori na bula vakawati—mo drau dau veinanumi.”

* Mai na ivola *The Seven Principles for Making Marriage Work*.

KA O RAWA NI CAKAVA

Tekivu ena yavu vinaka. Na rorogo ni domo e tekivu kina e dua na veivosaki ena dau tini tale ga kina. Ke dau kaukaua na veivosaki ni se qai tekivu, ena dredre me wali na ka drau duidui kina. Muria gona na ivakasala vakaivolatabu: “Moni vakaisulu ena . . . veikauaitaki dina, yalololoma, yalomalumalumu, yalomalua, kei na vosota vakadede.” (Kolosa 3:12) Na itovo qori ena yaga vei kemudrau vakaveiwatini mo drau kua ni dau veicudruvi, mo drau walia ga kina na leqa e basika.—*Vakavuvuli vakaivolatabu: Kolosa 4:6.*

Kauaitaka ga na ka drau duavata kina. Ke o sagā tiko mo walia na ka drau duidui kina, ia drau tini veiba tale kina vakalevu, de dua drau vakabibitaka tiko ga nomudrau **dui** rai. Saga mo drau kauaitaka na tikina drau **duavata** kina. Drau tovolea mada qo:

Ena dua na draunivea mo vola kina e rua na iwasewase. Ena imatai ni wasewase, vola kina na ka o nanuma ni bibi vei iko. Ena kena ikarua, vola na kena o rawa ni yolorawarawa kina mo tokona na rai i watimu. Drau qai veivosakitaka na ka drau dui vakavola. De dua drau na raica ni levu na ka drau vakavola tu drau rawa sara ga ni duavata kina. Sega ni dodonu me dredre nomudrau duavata. Ia ke drau sega mada ga ni duavata, na ka drau sa vola qori ena matata kina na ka drau veivositaka tiko.

Drau walia vata. So na ka e dau wali rawarawa. Eso tale na ituvaki vereverea ena vinakati me veivosakitaki na kena iwali, me kua ni vakaliuci ga nona rai e dua, ni na vaqaqacotaki kina na ivau ni vakawati.—*Vakavuvuli vakaivolatabu: Dauvunau 4:9.*

Yolorawarawa ni veisautaka nomu rai. E kaya na iVolatabu: “O kemuni na tagane moni lomana tale ga na dui watimuni me vaka ga nomuni lomani kemuni; ia na yalewa me dokai watina vakalevu.” (Efeso 5:33) Ni rau veilomani qai veidokai na veiwatini, rau na veinanumi, rawa sara ga ni rau veisautaka nodrau rai. E kaya e dua na tagane vakawati o Cameron, “So na ka o sega ni via cakava, ia o qai taleitaka na cakava e muri, o marautaka gona nona veiuqeti o watimu.”—*iVakavuvuli vakaivolatabu: Vakatekivu 2:18.* ■

TIKINIVOLATABU BIBI

“Moni vosa ena yalovinaka ena gauna kece, me vakamasima.”
—Kolosa 4:6.

“Sa vinaka ni lewe rua ka ca ni le dua bauga.”—Dauvunau 4:9.

“Sa sega ni vinaka me tiko dua-dua na tamata: au na bulia e dua na dauveivuke e yaga vua.”
—Vakatekivu 2:18.

CAMERON KEI
DANITRIA

“Ke o dau cakava ga na ka kece o vinakata, o qai sega ni rogoci watimu se na nona rai, ena vaka ga nomu se bula tu vaka-dawai.”

BRAD KEI
KARLEE

“Me rau raica na veiwatini ni sa rogoci ruarua nodrau nanuma, rau vakaitavi tale ga ena vaka-tulewa e caka. Erau na ‘duavata’ kina, sega ni dui caka nodrau.”

MATAWIDRI YAGO LAILAI!

LEVU era kaya ni totoka, so tale era na rairai kaya ni vakasevaki. E yava lila, e malumu na vutina, ia e yalokanimata lelevu qai widri. Kena balavu e rauta ga ni 12.5 na sedimita, e 114 na karamu na kena bi. Na cava mada qo? Qo na manumanu e vakatokai me *tarsier*!

Meda dikeva mada qo na *tarsier* ni Yatu Filipaini. E yago lailai, qai rairai levu cake mai na yagona na matana, daligana, ligana, yavana kei na buina. Dina ni va tu qori na kena ibulibuli, ia nida dikeva vakavinaka sa bau vakatubuqoroqoro dina.

Taqomaki na *Tarsier*

Tukuna na matanitu ena Yatu Filipaini ena 1997 nira sa okati mera manumanu “taqomaki” na *tarsier* ni vanua ya. Sa na tabu kina vakalawa mera vakasasataki, vakacacani nodra itikotiko, se ra susugj mada ga mera manumanu ni vale. Era taleitaka na *tarsier* nira dau lomani, era kilai levu tale ga vei ira na saravanua.

Tarsier in hand: Photo by Gunther Delichmann; Tarsier on limb: © Minden Pictures/SuperStock

DALIGANA: E rawa ni ce se lobika na daligana, ena veimoiyaka tale ga me rogoca na rorogo lalai sara mada ga. Qo ena vuksi koya me dro ni raici ira na kena meca me vakataki ira na vusi lelevu, e dau vakayagataka tale ga na daligana me tobō kena kina. Ni buto na vanua e rogoca rawa na tavasa ni manumanu lalai me vaka na vodre, kadi, burogo, manumanuvuka, kei na boto. Oti ena vuki na uluna me rai na yalokanimatana widri qori ina vanua e tiko kina na kena.

LIGANA: E buli vakamatau na ligana me qumia rawarawa na tolonikau lalai. E malumu vinaka na iqaqaloniligana qai duatani sara, e vuksa nona dau qumia na ka me kua ni sisi. Na gauna mada ga e moce tiko kina ena vinakati me qumia matua tiko ga na kau. Na malumu tale ga ni ruku ni buina balavu e vuksa me davo toka ga kina vakadua me yacova ni sa yadra.

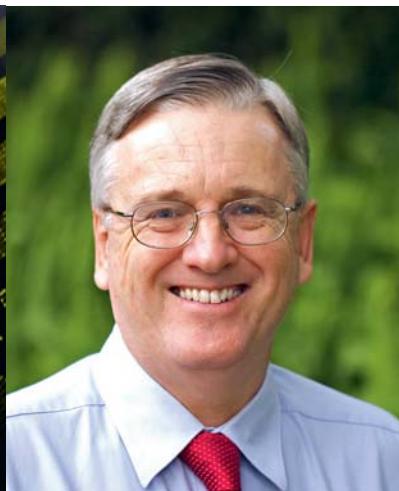

MATANA: O koya duadua ga na manumanu e yalokanimata levu tu qai yago lailai. Na yalokanimatana e levu cake mai na nona mona! E sega ni yalokanimata kibo ni dau rai tu ga vakadodonu. Vakacava, e yaga vua na yalokanimatana? Io. E rawa kina ni moica na domona me 180 na dikiri ena vanua cava ga e via rai kina.

YAVANA: Ni yava balavu e 6 na mita na yawa ni vanua e rawa ni rikava, qo e tautauvata ni vasagavulu vakacaca tale na balavu ni yagona! Ni vaqara kakana, e dau rika ena buto me dodoka na ligana qai qumia mai na kena.

Nira vesu ena dredre mera bula nira dau kania ga vakalevu na manumanu qasi lalai era se bula tu, kei na nodra cata me dua e tarai ira. Ia era se qoroya tiko ga vakalevu na lewe ni Yatu Filipaini na manumanu vakatubuqoroqoro qo. Veivakurabuitaki dina na tikiniyago ni manumanu matawidri qo. ■

Vakamacalataka Nona Vakabauta e Dua na Parofesa ni Akaude

E qasenivuli, e dau vakadidike tale ga o Parofesa Stephen Taylor ena University of Technology e Serene, mai Ositerelia. E vulica na veika me baleta na buturara ni veivoli kei na sala me lewai vinaka kina. E vakatarogi koya na *Yadra!* se uqeta vakacava na nona vakabauta vakalotu na veika e vakadikeva.

Vakamacalataka mada na nomu isususu.

Rau daulotu na noqu itubutubu, rau daudina, rau gugumatua tale ga. Rau uqeti au meu vuli vinaka, mani vulica kina na veika me baleta na veivoli ena University of New South Wales. Au taleitaka na vakadidike, nanuma sara meu dua na kena-dau ena tabana qo.

Cava o vakadidike kina?

Au via kila sara ga na iwalewale ni voli sea. Qo e vakarawarawataka nodra voli sea na daunibisini ra volitaka tale ena kabani, ra qai vakayagataka na kena ilavo me cicivaki kina nodra bisinisi. Segi ni koya ga qori, au dau vakadikeva tale ga na veika e vakavuna na tubu kei na lutu ni sea ena kabani.

Dua na kena ivakaraitaki?

Namaki mera dau ripotetaka wasoma na kabani na ka era rawata. Era dau vakayagataka qori o ira na soli ilavo ina kabani mera kila kina na ilavo sa rawati tiko. Ia dau veiveisau na iwalewale e vakayagataki me ripotetaki kina na tubu. Era kaya na dauvakalelewa ni qori sara ga na sala era vunitaka kina na kabani na itukutuku dina vakailavo kei na tubu sa rawati. Era na qai kila ga vakacava na dau soli ilavo ina kabani na itukutuku dina? Tukutuku cava me tiko vei ira na dau dikeva na cicivaki ni bisinisi mera raica kina ni sa cicivaki tiko vakamatau na buturara ni veivoli? Au saga tiko kei ira noqu itokani vakacakacaka me keimami sauma na taro qori.

Yaga sara ga vei au na noqu vulica na iVolatabu

Na vakabauta cava o susugi kina?

Au dau tomani rau noqu itubutubu ina lotu Presbyterian, au qai vakawalena ena gauna au sa itabagone kina. Au vaka-bauta na Dauveibuli, au doka tale ga na iVolatabu, ia au raica ni sega ni walia o lotu na leqa eda sotava tu. Au dau raica na isoqosoko lotu me vaka tu ga na vanua ni veimaliwai. Niu gole i Urope, au lako sara ina vica vata na valenilotu lelevu, au qai va-qaqa se cava era vutuniyau kina vakalevu, ia e dravudravua tu o vuravura. Qo e vakavuna noqu rarawa, au vaka-titiqataka kina na lotu.

Cava e veisautaka nomu rai?

A vuli iVolatabu na watiqu o Jennifer kei ira na iVakadinadina i Jiova, dau tiko tale ga ena nodra soqoni, au mani nanuma meu tomani koya meu kila eso na ka baleti ira. Au raica ni sega sara ga ni dua na ka au kila tu me baleta na iVolatabu. Kidroatiki dina qori! Au mani vulica sara na iVolatabu kei ira na iVakadinadina.

Au taleitaka na ivakarau ni nodra vuli. Era taro, ra kumuni ivakadinadina ra qai vakalewa me kilai kina na ka dina—na iwalewale sara ga au dau vaka-

yagataka niu vakadidike tiko! Au papitaiso ena 1999 meu iVakadinadina i Jiova, ni oti ga e vica na yabaki nona papitaiso o Jennifer.

E vaqaqacotaka nomu nuitaka na iVolatabu na nomu kila na veika vaka-ilavo?

Io. Kena ivakaraitaki, na Lawa e solia na Kalou vei ira e Isireli makawa me wali kina na leqa vakailavo, era se saga tiko ga nikua na kenadau ena veika vakailavo mera walia. Tukuni ena Lawa mera dau biuta vaka-tikitiki na Isireli eso na kakana me baleti ira na dravudravua (tautauvata kei na soli ivaka-cavacava kei na inisua), soli vei ira na leqa vakailavo na dinau ia me kua ni dua na kena tubu (vakarawarawatata na dinau), qai vakasukai na qele vei ira na kena itaukei dina ni oti e 50 na yabaki (taqomaki nodra dodonu ni taukena na qele). (Vunau ni Soro 19:9, 10; 25:10, 35-37; Vakarua 24:19-21) Na veika qori kei na so tale na veivuke vaka-ilavo era vupei kina ena tolu na sala: Era (1) vupei nira leqa vakailavo, (2) vupei ira na dravudravua tu vakadede, (3) mera kua tale ga ni vakaduiduitaki ena veika vakailavo. Qo kece na ka e dau caka ena 3,000 na

yabaki sa oti ni bera sara ni tau-yavu na veika vakasaenisi kei na bula vakailavo nikua!

E uqeta tale ga na iVolatabu na itovo kei na ivalavala me taqomaki kina na bula vaka-ilavo. Kena ivakaraitaki, e vaka-vulica na veika me baleta na daudina, veinuitaki, loloma kei na lomasavu. (Vakarua 15:7-11; 25:15; Same 15) Na leqa vaka-ilavo se qai tarai vuravura tiko ga qo, e vakavuna mera uqeti ira na kenadau ena bisinisi kei na veika vakailavo eso na koronivilu ni vuli bisinisi kei na so na isoqosoko mera muria e dua ga na ivakatagedegede. Vei au mada ga, na ivakatagedegede savasava ni iVolatabu e uasivia sara na veika vakabisinisi.

Veisautaki iko vakacava nomu vakabauta?

Tukuna o Jennifer niu sa dau yalorawarawa vakalevu. E liu au dau vinakata me kua sara ga ni dua na ka e cala, me yaco ga na lomaqu. Rairai vaka-vuna meu kenadau ena veika vakailavo! Noqu muria na ivakuvuvuli vakaivolatabu au lewai au matau kina. Au marau vakalevu kei na noqu uvale. Keitou marau tale ga ni wasea na ivakasala vuku ena iVolatabu vei ira eso tale. Yaga sara ga vei au na noqu vulica na iVolatabu. ■

NA VURAVURA

Na cava na inaki ni Kalou me baleta na vuravura?

“Ni sa kaya vakaoqo ko Jiova, . . . ko koya ka bulia na vuravura, . . . a sa sega ni cakava me lala, sa bulia ga me tawa.”

—Aisea 45:18.

KA ERA TUKUNA ESO Era kaya e levu ni sega ni buli na vuravura. So na lotu era kaya ni vanua ga ni tiko vakawawa me vakatovolei keda kina na Kalou, me raica ke ganiti keda na bula i lomalagi se kama ena bukawaqa i eli.

KA E KAYA NA IVOLATABU E kaya na iVolatabu ni “bulia na lomalagi kei vuravura na Kalou.” (Vakatekivu 1:1) E kaya vei rau na imatai ni veiwatini: “Drau vakaloveni, ka tubu me lewe vuqa, ka vakatawai vuravura, ka vakamalumalumutaka; ka lewa na . . . ka bula kecega sa qasi voli e dela i vuravura.” (Vakatekivu 1:28) E qai cavuti ga o mate ni yaco na talaidredre. (Vakatekivu 2:17) A nona inaki gona na Kalou meda bula tawamudu e vuravura. Era na tawana ga o ira era talairawarawa, era qarava vinaka ra qai bula kina me tawamudu.

Ena rusa na vuravura?

KA ERA TUKUNA ESO Era kaya na saenitisi ni so na ka e rawa ni vakavuna me rusa na vuravura se me lala. Dau vakatokai tu ena so na gauna me gauna ni bula ririko, okati kina na leqa tubukoso—me vaka na lutu ni vatu vakaitamera mai na maliwalala kei na kalokalo vakabuina, waicala na matanisiga, se katakata sivia na draki—wili tale ga kina na leqa eda dau vakavuna—me vaka na ivalu vakaniukilia kei na iyaragi ni veivakamatei.

KA E KAYA NA IVOLATABU Se sega ni veisau na inaki ni Kalou me baleti vuravura. E vakamatatataka na Vosa ni Kalou: “Ko vuravura sa tu ga ka sega ni mudu.” (Dauvunau 1:4) Ena tawani tu ga: “Era na taukena na vanua ko ira na yalododonu, ka tiko kina ka sega ni mudu.”—Same 37:29.

VUNA MO KAUAI KINA Nira vakabauta eso ni na vakarusai o vuravura, era vakasabusabutaka kina na kena iyaubula. Sa sega kina nodra inuinui eso me baleta na veigauna se bera mai, era via bula ga me baleta na gauna qo. Ena sega ni vakainaki kina na bula. Ia ke da vakabauta nida na rawa ni bula tawamudu e vuravura, na noda vakatulewa ena yaga vei keda kei ira na lewe ni noda vuuale—me baleta mada ga na veigauna se bera mai.

“Sa vakataudeitaki vuravura ko koya e na kena yavu, me kakua ni yavala rawa ka sega ni mudu.”

—Same 104:5.

Eda na lai bula e lomalagi?

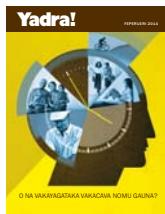
KA ERA TUKUNA ESO Levu era vakabauta nira na lako kece i lomalagi na tamata vinaka.

KA E KAYA NA IVOLATABU Na lomalagi e nei Jiova, ia e buli na vuravura meda tiko kina. E tukuni ena iVolatabu e dua na “vuravura e se bera mai.” (Iperiu 2:5) O Jisu e imatai ni ka bula vaka-yago me lako i lomalagi, qai tukuni ena iVolatabu ni digitaka eso mera lako tale ga i lomalagi ena dua na inaki. Era na lai “tui, mera liutaka na vuravura” vata kei Jisu.—Vakatakila 5:9, 10; Luke 12:32; Joni 3:13.

VUNA MO KAUAI KINA Segi ni salavata kei na ka e vakavuvulitaka dina na iVolatabu na vakabauta nira na lako i lomalagi o ira na tamata vinaka. Ke kauti ira kece na tamata vinaka i lomalagi na Kalou, sa na sega kina ni vakayacora na nona inaki taumada me baleta na vuravura, sega tale ga ni dina na nona yalayala me baleta na bula tawamudu e vuravura. Ia e yalataka na Vosa ni Kalou: “Waraki Jiova, ka muria na nona sala, ena qai laveti iko cake mo taukena na vanua.”—Same 37:34. ■

“Na lomalagi io na lomalagi sa nei Jiova: ia sa solia na vuravura ko koya me nodra na luve ni tamata.”—Same 115:16.

iDusidusi ni 2014 **Yadra!**

MANUMANU KEI NA KAU

Dauteteitei Vakasakiti (bekalulu), 14/10
Matawidri-Yago Lailai (na taršier), 14/12
“Raici Ira Mada na Manumanuvuka,” 14/8

ILAVO KEI NA CAKACAKA

Qarauna na Vakayagataki iLavo, 14/6

NODA BULA

Oca Sivia, 14/9
Matenisuca-Rawa ni Vakalailaitaki, 14/9
Mate ni Gadro, 14/6
Mate ni Vakasama, 14/12
Lomaocaoca, 14/5

ITUKUTUKU MAKAWA

Constantine, 14/2
Priestley, Joseph, 14/6
Whiston, William, 14/8

VUVALE

O se Marautaka Tiko ga Nomu Vakawati, 14/3
Rawati Vakacava na Veiyaloni? 14/8
Ciqoma na Veivakadodonutaki, 14/4
Sala me Wali Kina na Duidui, 14/12
iWali ni Cudru, 14/9
O na Vorata Vakacava na Veitemaki, 14/10
Sala mo Kaya Kina, Segia, 14/8
Kua ni Datuvu ke o Vakasaurarataki, 14/1
Vakavulici Luvemu ena Vakayagataki ni Internet, 14/5
Ni Lomaleqa o Luvemu Yalewa, 14/2
Veidokai ni o Vakauitukutuki, 14/7
O Cei na iTokani Dina? 14/6
Ni Lasuo o Luvemu, 14/11

VAKATAROGI

Vakamacalataka Nona Vakabauta e Dua na Saenitisi (H. Kotlar), 14/2
iYaya Vovou Vakasaenisi (W. He), 14/7
Dikeva na Manumanu Somidi (F. Yang), 14/1
Vakadidiike ni Buli Wainimate (F. Dumoulin), 14/4
Parofesa ni Akaude (S. Taylor), 14/12
Dauveisele (G. Perez), 14/5

IVAKADINADINA I JOVA

Lomavakacegu ena Gauna Sara ga au Vinakata Kina (M. Aleksza), 14/11

VANUA KEI NA TAMATA

Belize, 14/10
Cambodia, 14/4
El Salvador, 14/3
Ailadi, 14/7
Itali, 14/1
Sala ni Wai i Roma, 14/11
Ra Vakasivoi Mai Sipeni na Morisco, 14/9
“Vakananumi ni ka Vakadomobula” (Na Hiroshima Peace Memorial), 14/11

SO TALE NA ULUTAGA

Vakayagataka Vakacava Nomu Gauna, 14/2
Sala me Marautaki Kina na Bula, 14/11
Wainimata, 14/3
Marau Dina, 14/10
Web Site e Baleti Keda Kece (jw.org), 14/1
Ni Yaco na Leqa, 14/7
Kua ni Soro! (vakamatei koya ga), 14/4
‘Sa Kaci Tiko na Vuku,’ 14/5
Vakasasataki na Dauvakatevoro, 14/5

LOTU

Bulibuli, 14/3

SAENISI

Na Taba ni Bebe, 14/4
Nona iDusidusi ni Veitosoyaki na Burogo, 14/6
Na Gacagaca ni Vakatubukawa ni Boto na Gastric Brooding, 14/7
Yava ni Ose, 14/10
Na Lawa Kabikabi ni Viritalawalawa, 14/1
Cina ni Dikedike na Photuris, 14/2
Na Vari ni Taba ni Bebe, 14/8
Na Vodre Vakatubuqoroqoro, 14/9
Na Kuli ni Gata, 14/3

NA RAI NI IVOLATABU

Savasava, 14/11
Bulibuli, 14/1
Mate, 14/6
Tadra e Vakavuna na Kalou, 14/8
Vuravura, 14/12
iVakatakarakara, 14/10
Vakasama Vakatitobu, 14/5
iLavo, 14/3
Masu, 14/9
Veivakaduiduitaki, 14/4
Lotu, 14/7
Vakatevoro, 14/2

O sega ni wilika e dua vei ira?

E rawa ni download na **Yadra!** mai na www.jw.org

914-112-FN
140912